IONUȚ POMIAN

SINTAGME PRONOMINALE CUANTIFICAȚIONALE COMPLEXE. CU REFERIRE SPECIALĂ LA „*UNUL*”

Şi eu unul cred că nu există siguranță în numere,
în nimeni altcineva şi nici în nimic altceva.

0. Cuantificatorul este funcția sintactică exprimată printr-un cantitativ (numerale cardinale, pronume şi adjective pronominale etc.) care specifică referentul grupului nominal în care se include. Eterogenă şi dispunând de un număr mare de membri, clasa lexico-gramaticală a pronumelui cunoaşte o serie largă de combinații constituite, de regulă, dintr-un element aparținând propriei clase, anume un pronume (personal, nehotărât, relativ-interogativ ori negativ) sau un substantiv, situat în poziția de termen regent ($\mathbf{T_r}$), deci determinat, şi un cuantificator pronominal (existențial sau totalizant) aflat în poziție de termen subordonat ($\mathbf{T_s}$), determinantul (***eu unul***, ***noi toți***, ***cine altcineva***, ***nimeni altul***, ***oricare altul***, ***Maria una***, ***toți cinci***). În literatura de specialitate, asemenea combinații sunt tratate diferențiat, ca *părți de propoziție*, *sintagme*, *construcții sintactice*, *grupuri semantico-sintactice*. În prezentul articol, optăm pentru conceptul de *sintagmă*, în accepția conferită de lingvistul D. D. Draşoveanu, drept unica unitate sintactică, minimală şi maximală în acelaşi timp, subsumându-şi astfel partea de propoziție, propoziția şi fraza (Draşoveanu 1997, p. 40 şi urm.).

1. Ne-am propus în acest articol să descriem şi să analizăm câteva astfel de sintagme cuantificaționale reperabile atât în româna veche, cât şi în cea actuală.

În viziunea gramaticilor tradiționale, aceste tipare sintactice sunt cel mult amintite, fără a se realiza o descriere detaliată. Or, cercetările recente readuc în atenție fenomene „atipice”, din diacronie şi sincronie, mai ales datorită asimilării şi implementării achizițiilor numeroase care despart gramatica academică din 1963/1966 de modelele descriptive din GALR 2005/2008 şi GBLR 2010. În prezentul studiu, optăm pentru o analiză din perspectiva *relaționistă*, care vehiculează concepte specifice, concomitent cu corelarea lor din prisma metodelor de analiză din cele mai recente gramatici academice şi din alte studii de specialitate.

1.1. Tiparele sintagmatice menționate intră în sfera construcțiilor sintactice complexe şi „atipice” datorită particularităților gramaticale şi semantico-discursive, cele mai multe având la bază, structuri ternare de tip comparativ sau ECO (exceptive, cumulative şi opoziționale), construite cu „*decât*”[1]: ***Cine altcineva*** *te mai cau-*

[1] Vezi, pentru aceasta, şi Pomian 2008, unde este alocat un amplu capitol acestor construcții sintactice complexe.

DACOROMANIA, serie nouă, XXIII, 2018, nr. 1, Cluj-Napoca, p. 64–78

BDD-A28107 © 2018 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:52 UTC)

tă decât mine? ***Noi toți/cinci/ceilalți*** *i-am fost alături* ***mai mult decât înșişi părinții***. ***Nimeni altcineva decât mine*** *nu ştie adevărul. Recomandă-l* ***pe oricare altul decât pe Florin***. *Nu i-a relatat* ***nimănui altcuiva decât managerului firmei***. Propunem, astfel, o evaluare şi ierarhizare a unor sintagme pronominale „cuantificaționale" care vizează disponibilitățile combinatorii dintre diversele tipuri de pronume (/nominale), unul situat în poziție de **Tr (**pronume ori substantiv) şi un determinant (**Ts**) de origine pronominală din clasa cuantificatorilor.

Clasa generoasă a pronumelor se remarcă prin multitudinea de combinații ale membrilor propriei clase, încât o cartare a sintagmelor constituite este binevenită. Sintagmele pronominale în a căror structură un termen este un cuantificator sunt numeroase şi se impune descrierea, fie şi una succintă, a tipurilor structurale după schema propusă mai jos. Este important de distins ce termeni pot ocupa poziția de $\mathbf{T_r}$ în sintagmele în care $\mathbf{T_s}$ este un cuantificator existențial, precum ***unul***, ***nimeni***, ***toți*** ori seria indefinitelor compuse cu „***alt/vre/fie/ori***". În literatura de specialitate, asemenea sintagme pronominale cuantificaționale sunt sporadic menționate.

Reținem, aici, doar câteva dintre opiniile din gramaticile tradiționale, dar şi din cele actuale:

(a) „După pronumele **cine**, **nimeni** se foloseşte pronumele **altul** (**Cine altul? Nimeni altul**, ca şi **Cine altcineva? Nimeni altcineva**), nu adjectivul **alt**; tot pronumele – în forma feminină cu valoare neutră **alta** – se foloseşte şi după **ce**, **nimic** (**Ce alta? Nimic alta**; cf. **Ce altceva? Nimic altceva**)" (Avram 1997, p. 192).

(b) „***Nimeni***, ***nimenea*** *se declină (****nimănui***, ***nimănuia****), fără să aibă forme deosebite pentru cele două genuri şi pentru cele două numere*" (GLR 1966, p. 178–179).

(c) „*Omogenitatea doar relativă a pronumelor nehotărâte apare şi la nivelul morfologic: unele pronume nehotărâte au forme flexionare sintetice pentru gen, număr şi caz (de exemplu,* ***altul***, ***altuia***, ***alții***, ***altora***, ***alta***, ***alteia*** *etc.); altele se flexionează sintetic numai după caz (de exemplu,* ***nimeni/nimănui***, ***oricine/oricui*** *etc.); în sfârşit, altele sunt invariabile sintetic (de exemplu,* ***nimic***, ***ceva***, ***orice*** *etc.)*"[2].

(d) Analizând construcțiile gramaticale exceptive şi cumulative din limba română, Fulvia Ciobanu (1962) delimitează existența unei funcții atipice (complementul excepției cu nuanță cumulativă), notând: „***cineva*** *sau* ***ceva*** *nu constituie o excepție față de* ***nimeni*** *sau* ***nimic*** *– ci de o restrângere la un singur element, de o exclusivitate care devine mai evidentă pe planul exprimării atunci când este prezentată ca o opoziție între un termen negativ, mai general, şi altul pozitiv, particular*", continuând: „*Partea de propoziție la care se face referirea este exprimată printr-un substantiv de obicei însoțit de un adjectiv pronominal negativ sau nehotărât (****nici un***, ***vreun*** *etc.), printr-un pronume negativ sau nehotărât (****nimeni***, ***nimic***, ***altceva***, ***altcineva*** *etc.) şi printr-un adverb negativ sau nehotărât (****niciodată***, ***nicicând***, ***vreodată***, ***nicăierea****)*". Andra Şerbănescu (1988), referindu-se la aceste tipuri de structuri, consemnează nu mai puțin de opt analize fie consacrate în mod direct fenomenului, fie doar discutându-l în conexiune cu alte fenomene.

[2] C. Dimitriu (2002, p. 299 şi urm.) identifică următoarele pronume şi adjective pronominale nepersonale indefinite: **demonstrative**, **relative**, **nehotărâte**.

BDD-A28107 © 2018 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:52 UTC)

(e) Emil Ionescu (2013, p. 35 şi urm.) vehiculează conceptul de „***construcții de restricție negativă (abreviat CRN)***”, pornind de la exemplul: *N-a venit (**nimeni altcineva**) decât Ion.* Aplicând testul inferenței deductive şi testul negației, autorul concluzionează că CRN sunt structuri semantice de o mare complexitate care, pe de o parte „*constă dintr-un conținut negativ propozițional – justificat de ocurența negației verbale – şi dintr-unul pozitiv, care este indus de adverbul **decât***”, iar, pe de altă parte, „*constă în afirmația că negația expletivă în limba română este incompatibilă cu ocurența unor cuvinte de negație precum **nimeni**, **nimic**, **niciodată** etc.*” (Ionescu 2013, p. 44).

(f) Nicoleta Sava (2009) diferențiază două construcții exceptive construite cu ***decât*** în limba română (***nu... decât*** şi ***nu... alt + ceva/cineva decât***), având la bază proprietățile semantice şi sintactice ale acestor două construcții.

(g) „*Construcțiile de tipul **noi toți**, **noi trei**, **aceiaşi doi**, **toți trei** reprezintă un tipar apozitiv special, în care atât baza, cât şi apoziția au natură pronominală şi în care componentele nu sunt obligatoriu izolate prozodic*” (GBLR 2010, p. 599), sintagme descrise şi în GALR (2008 II, p. 663–664): „*Un tip special de construcții, care au note comune cu cele apozitive, dar de care se şi disting, în acelaşi timp, îl reprezintă structurile constituite din doi termeni: pe prima poziție un pronume sau un substantiv, iar pe cea de-a doua – un cuantificator nehotărât (**copacii toți**, **eu unul**), un numeral (**voi doi**, **copiii amândoi**), un pronume/adjectiv pronominal de întărire (**eu însumi**, **copila însăşi**) sau un demonstrativ (**voi aceştia**, **băiatul acela**)*”.

(h) Andra Vasilescu (2009) întreprinde o investigație a structurilor sintactice menționate mai sus dintr-o perspectivă integratoare (semantico-sintactică şi pragmatică), concluzia autoarei fiind că acestea sunt rezultatul unor strategii pragmatice de reluare discursivă, gramaticalizate în forma unor relații apozitive între GN1 şi GN2, cu configurații sintactice şi semantice particulare. O interpretare asemănătoare o regăsim la Liana Pop (2001), care analizează mecanismele antrenate în cadrul acestor structuri din punct de vedere pragmatic, asertând că, *de facto*, avem de-a face cu un fenomen de tip discursiv, care „*constă în transformarea, în general prin dislocare, a unei funcții gramaticale în funcție discursiv-pragmatică (de tipul operației discursive/act discursiv)*”.

1.2. Chiar dacă analiza noastră se îndreaptă cu precădere asupra sintagmelor în care termenul subordonat este cuantificatorul existențial ***unul***, considerăm oportun ca investigația noastră să pornească de la prezentarea succintă şi punctuală a tipurilor de sintagme pronominale ai căror termeni, cel puțin unul, aparține clasei semantice a cuantificatorilor. O clasificare posibilă, susținută de exemple din româna veche, dar şi din cea actuală, se configurează, după termenii sintagmei, întotdeauna binare, astfel:

A. Pronume personal/Substantiv + Pronume nehotărât/demonstrativ:

(1) ***Eu unul*** *nu îl cred.*
(2) ***Mariei uneia*** *i s-a majorat salariul.*
(3) ***Ei unii*** *citiseră romanul.* ***Voi aceştia*** *sunteți necredincioşi.* ***Băiatul acela*** *are bani.*
(4) ***Pe tata unul*** *nu-l duci de nas cu asemenea minciuni.*

A. Pronume negativ + Pronume nehotărât:

(5) ***Nimeni altul*** *decât George e vinovatul.*
(6) *Nu-i dezvăluise secretul* ***niciunui altuia*** *dintre prieteni.*

BDD-A28107 © 2018 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:52 UTC)

B. Pronume nehotărât/personal + numeral cardinal:

(7) *Îi susține, pare-se,* ***pe toți trei.***
(8) *Doar* ***ei trei*** *au fost găsiți vinovați și condamnați la închisoare.*

C. Pronume relativ-interogativ + Pronume nehotărât:

(9) ***Pe cine altcineva*** *ai fi vrut să îl susțin?*
(10) *Nu știu* ***cui altcuiva*** *i s-ar mai fi oferit atâtea facilități.*
(11) ***Cine alții*** *dacă nu zeii, m-au adus aici?* (Ciocârlie 2014, p. 76).

D. Pronume nehotărât + Pronume nehotărât:

(12) ***Oricare altul*** *s-ar fi priceput mai bine decât Ionică.*
(13) ***Pe fiecare alta*** *o tratează în mod diferit.*

E. Pronume nehotărât + Pronume demonstrativ/ Numeral:

(14) *El a creat* ***toate acestea****.*
(15) ***Tuturor celorlalți/ceilalți/patru*** *le-a afirmat altceva de fiecare dată.*

2. Sintagmele cuantificaționale frecvent întâlnite în română sunt cele care selectează în poziția de termen regent un pronume personal sau un substantiv propriu, rareori comun, iar, în poziție de determinant, cuantificatorul existențial ***unul***, „*nonrelativ, nediferențiator*" (GALR 2008 I, p. 258), marcat sematic [+ Uman, + Unic, + Legat discursiv].

2.1. Gramatica tradițională tratează cantitativul ***un*** drept cap de listă al numeralelor cardinale, dar și ca articol nedefinit, cele două valori având în comun funcția sintactică de ***determinant*** în cadrul grupului nominal din care face parte. Totodată, acesta admite un determinant cu lecțiune partitivă în interiorul unei sintagme, fie între două entități (*unul-altul/celălalt*), fie între două grupuri (*unii –alții/ceilalți*), ceea ce poate explica și prezența definitudinii (Giurgea 2010, p. 94–95). Or, în sintagmele descrise aici, *unul/una/unii/unele* își activează funcția de cuantificatori existențiali, determinanți sau adjuncți la dreapta ai unor nominale, grupul determinativ (GD) exprimând un raport de opoziție sau de restricție. Cele mai multe dintre definițiile date cuantificatorului în discuție (DEX, DLR, vol. XII, s.v. ***un(ul)***) relevă afinitățile sale morfologice cu adjectivul sau adverbul (cu sensul de „*singur*, *unic*, *izolat*, *individual*, *fără însoțitor*" ori, în locuțiuni, ca „*de unul singur/ de una singură*).

2.1.1. Flexionar, atașarea morfemului determinării definite poate fi interpretată ca deviere de la sistem, mai ales în cazul separativului singular ***unul/una***, întrucât rolul articolului definit este cel de clasificator calitativ, anume acela de a distinge pronumele nehotărât de numeralul cardinal sau articolul nedefinit omonim. Fenomenul a fost sesizat și de unii lingviști, care oferă explicații atât din prisma gramaticilor tradiționale, cât și din prisma gramaticii generative, etapa Programului Minimalist.

Reținem câteva dintre observațiile gramerienilor care s-au ocupat îndeaproape de acest aspect:

BDD-A28107 © 2018 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:52 UTC)

a. „*În cazul în care numeralul primeşte în mod accidental, prin contaminare de la pronumele nehotărât, articol hotărât, nu se poate vorbi de existența determinării, individualizării, ci numai de funcția de singularizare*” (Găitănaru 1993, p. 34).

b. „*De obicei se spune că numeralul cu valoare substantivală se scrie fără articolul enclitic **-l**, spre deosebire de pronumele nehotărât **unu**. Distincția nu este însă categorică şi absolută, fie din pricina unor situații mai puțin clare, fie din pricina tradiției sau a necesității de a marca alte opoziții. Numeralul se scrie, într-adevăr, fără **-l** în toate formulele de numărare (**unu**, **doi**, **unu la sută**, **ora unu**), inclusiv ca termen final al unui numeral compus (**o mie unu**). Tradiția menține însă, în mod excepțional, scrierea lui cu **-l** în îmbinări ca **eu unul**, **tot unul şi unul**, **de unul singur**, iar în construcția **până la unul ‘până la ultimul’**, scrierea cu **-l** permite distincția față de **până la unu ‘până la ora 1’***” (Avram 1997, p. 130–131).

c. „*Tradiția ortografică a acestei **excepții** este însă atât de puternică şi de generalizată, încât nu ne rămâne decât să luăm act de existența ei şi să o respectăm*” (Gruiță 2006, p. 198).

d. „*Nu are rol de morfem al categoriei determinării articolul nici în **unul**, **altul**, în care articolul distinge prin prezența sa, la forma de nominativ-acuzativ, pronumele de adjectivul pronominal corespunzător: **un om/unul**, **alt om/altul**, rol pe care la genitiv-dativ îl îndeplineşte particula deictică **-a (altui/altuia)***” (SMLRC 1967, p. 140, 170, *passim*), cele două pronume având o flexiune foarte asemănătoare cu a pronumelor demonstrative.

e. În studiile de sintaxă actuală (Cornilescu, Nicolae 2011; Tănase-Dogaru 2013, p. 85 şi urm.)., analiza are în vedere atât formele pronominale indefinite ***unul*** şi ***altul***, cât şi articolul definit ***cel***, care are două utilizări importante: cea de articol adjectival şi cea de centru în construcții eliptice. În GBLR 2010, p. 147, se subliniază: „*Morfemul **-ul** (şi întreaga sa serie **-a**, **-i**, **-le**) din componența pronumelor un**ul**, alt**ul**, vreun**ul** este un formant omonim cu articolul definit, nu articol definit propriu-zis, pentru că participă la distingerea formei pronominale de cea adjectivală, nu la opoziții de determinare*”. Gramerieni actuali (Cornilescu 2007; Cornilescu, Nicolae 2011; Tănase-Dogaru 2013) argumentează detaliat calitatea de „*clasificator calitativ*” a articolului definit în sintagmele în care apare un nominal articulat ori pronume şi un nume propriu/cuantificator (***regina Maria***, ***oraşul Bucureşti***, ***eu unul***, ***noi unii*** etc.).

Termenii sintagmelor pronominale cuantificaționale prezintă flexiune în raport cu categoriile gramaticale de persoană, număr, gen şi caz, cu unele deosebiri semnificative. Când pe poziția termenului regent se află un nominal, acesta poate cunoaşte toate opozițiile gramaticale:

sg.: N: *eu/tu/el/ea **unul/una***
Ac.: (*pe*) ***mine/tine/el(Andrei/fratele)/ea(mama/Doinița) unul/una***
GD: ***mie/ție/lui/ei* unuia/uneia/unul/una**: „*Şi de-acum înainte, ducă-se, din partea mea, cine ştie, că **mie unuia** nu-mi trebuie nici împărăție, nici nimica...*” (Creangă 1983, p. 105).

pl.: N: *noi/voi/ei/ele **unii/unele***
Ac: (*pe*) *noi/voi/ei/ele **unii/unele***
GD: *nouă/vouă/lor **unora/unii/unele***

BDD-A28107 © 2018 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:52 UTC)

Observații

(a) Spre deosebire de cuantificatorul indefinit ***unul***, în cazul celorlalte tipuri de sintagme pronominale cuantificaționale menționate se remarcă doar opoziția cazuală, celelalte categorii gramaticale fiind induse contextual: N-Ac: (*pe*) ***cine/nimeni altcineva/altul/alții*** *vs* GD: ***cui/nimănui altcuiva/altuia/altora***, cu câteva excepții (*Oricărui* ***altul*** *i-aş fi împrumutat cartea. Pe nimeni* ***alta*** *nu am mai susținut-o atât de mult*).

(b) Totodată, în română, cei mai mulți determinanți indefiniți (*mulți*, *puțini*, *câțiva*, *fiecare*, numeralele cardinale) permit elipsa grupului nominal (*Mulți/puțini/ mai mulți/ doi (****studenți****) sunt la bibliotecă*), în timp ce *un/niciun/alt* devin ***unul/ niciunul/altul*** (*Un student s-a dus la bibliotecă, iar* ***unul/alt student/altul*** *s-a dus la cinema.*) (Cornilescu, Nicolae 2011, p. 75).

(c) Majoritatea pronumelor indefinite s-au format, în română, din elemente de origine latină (*cine*, *ce*, *unul*), cărora li s-au alipit anumite particule tot de origine latină, verbale (*-va*, *fie*, *vre-* etc.; vezi ILR 1978, p. 278 şi urm.), elemente care „*în ciuda gradului de fuziune cu pronumele de bază, rămân de tip RADICAL, adică neasimilabile prefixelor sau sufixelor derivative*” (vezi Neamțu 2014, p. 255) şi se caracterizează prin absența contextuală a unui termen (pre)nominal, de unde şi statutul lor nonanaforic, cum este cazul indefinitului [+ Animat] *oricare* (Giurgea 2010, p. 3 şi urm.). Paradigma flexionară a pronumelui personal din sintagmele cu cuantificatorul existențial ***unul*** în structură, are caracter defectiv, excluzând formele supletive, şi cuantificatorul preferă utilizarea formei de nominativ-acuzativ, în detrimentul acordului total, în special în cazul flexiunii cazuale genitiv-dativale (*mie* ***unul*** *vs mie* ***unuia***; *vouă* ***unii*** *vs* v*ouă* ***unora*** etc.). Când centrul de grup este un nominal-substantiv propriu, inerent determinat, sau un substantiv animat ([+ Personal]) determinat hotărât, cuantificatorul existențial separativ ***unul*** nu se declină (*Cristian/Băiatul* ***unul*** *nu acceptă condițiile. *Maria/Studenta* ***una*** *pare tristă vs *Lui Cristian/Băiatului* ***unuia*** *nu acceptă condițiile. Mariei/Studentei* ***uneia*** *pare tristă*) şi $\mathbf{T_r}$ se sustrage sistematic combinării cu un cuantificator existențial nehotărât, marcat [+ Separativ] şi în condițiile fenomenului multiplicității/ coordonării (**Lucian şi Diana* ***unii*** *nu mai vin. *Mie şi ție* ***unora*** *ne place rockul*).

2.1.2. Semantico-referențial, pronumele personale, situate în poziție de $\mathbf{T_r}$ desemnează participanții direcți la actul de comunicare, anume pers. I şi a II-a (*eu*, *noi*, *tu*, *voi*), în timp ce restul formelor pronominale trimit întotdeauna la referenții de discurs. ***Unul*** primeşte articolul prin acord în definitudine cu termenul regent (centrul GN), poate apărea în enunțuri cu verbe negative, dobândind contextual lecțiunea cuantificatorului existențial nul *nimeni/nici (măcar) unul* (*Nu mănâncă* ***unul*** *până ce mă întorc. Nu-i spui* ***unuia*** *până nu ai acordul meu*) şi se comportă similar unui adjectiv definit (precum *niciunul/altul*), care cunoaşte variațiile de gen, număr şi caz, deci susceptibil interpretării sale fie ca numeral cardinal (*Cristian are două doctorate, iar eu am numai* ***unul***), fie ca pronume indefinit (***Unul*** *a devenit profesor, iar* ***altul*** *a devenit inginer*), definitudinea fiind dobândită anaforic.

BDD-A28107 © 2018 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:52 UTC)

Sintagma ***eu unul*** formează împreună un singur GN referențial, termenul regent (*eu*) fiind centrul, întrucât este un pronume inerent deictic şi referențial, iar termenul subordonat (*unul*) este un cuantificator existențial, un pronume nehotărât. G. Gruiță (2007, p. 198) notează că „*Utilizarea perechii de virgule (eu, unul,) sugerează interpretarea numeralului ca o apoziție izolată, veritabilă*”[3]. În interiorul GN, termenii subordonați ocurenți în sintagmele supuse analizei sunt clasificatori speciali, cu funcția de modificatori nonrestrictivi, subordonați fie prin aderență, fie printr-un tip special de apoziționare. Funcția de atribut este exclusă, atributul fiind considerat drept un concept morfosemantic introdus abuziv în sintaxă (Cornilescu, Nicolae 2014). În sintagmele analizate de către noi, cei doi termeni ai sintagmei nu sunt pe acelaşi plan, nu este vorba despre combinarea a două unități autonome coreferente, ci un termen serveşte la caracterizarea celuilalt (cf. şi Maingueneau 1999, p. 138). Totodată, cel de-al doilea termen al sintagmei, modificatorul, poate să fie omis, fără a afecta conținutul semantico-referențial al GN (*Eu **unul** plec vs Eu plec*; *Mariei **uneia** nu i s-a spus adevărul vs Mariei nu i s-a spus adevărul. Toți **trei** sunt revoltați vs Toți sunt revoltați*). Există şi sintagme cuantificaționale, precum cele alcătuite din doi termeni, ambii cuantificatori (două pronume nehotărâte ori un relativ şi un nehotărât), care, în anumite limite, permit şi inversarea termenilor (*oricare altul vs altul, oricare*; *Nu ştiu **care altul** l-ar mai fi ajutat vs Nu ştiu **altul care** l-ar mai fi ajutat*[4]).

2.1.3. În rândul sintagmelor cuantificaționale atipice se regăsesc şi cele constituite dintr-un cuantificator existențial nul şi un determinant care exprimă un raport de diferențiere, negativul negând „*existența vreunui referent în domeniul dat*”, deci anulând diferențierea sugerată de pronumele nehotărât (Chircu 2014, p. 57); asemenea sintagme apar şi în româna veche (***nimini altul*** *şcl*), „*pentru că zicând **altul**, arăt că nu acela pentru care vorbim; şi iarăşi din cei 'lalți, cine este, nu se-hotăraşte, adică arăt'că din totul' celor'lalți unul, şi numai acesta nu*” (Heliade Rădulescu 1980, p. 127). Centrul GN este un cuantificator existențial[5].

Adrian Chircu s-a ocupat, în mai multe rânduri, de cercetarea, în plan diacronic, a sintagmelor cuantificaționale constituite dintr-un pronume nehotărât (compus cu ***alt***) şi un pronume negativ (***nime***, ***nimic***), sintagmă care „*a cunoscut o largă întrebuințare în secolele trecute şi care este folosită până în zilele noastre*”

[3] Numite şi „*apoziții închise*”, întrucât între cei doi termeni ai sintagmei nu poate fi introdus alt termen fără să afecteze legătura, sintagma în discuție prezintă şi particularitatea că, prin inversiunea termenilor, regentul sau centrul de grup devine o apoziție veritabilă, izolată sau izolabilă, „*în condițiile unei amplificări şi a instituirii unei noi funcții semantice*”: *Eu unul plec → Unul, **eu**, plec.* (Diaconescu 1995, p. 336–337).

[4] Acest ultim exemplu, poate fi însă interpretat şi ca fenomenalizare a unei elipse: *Nu ştiu care alt* [***om***] *l-ar mai fi ajutat.*

[5] Referindu-se la analiza sintactică a sintagmelor constituite din doi termeni, ambii pronominali, precum cele menționate în tiparele mai sus prezentate (*nimic altceva*, *oricare altul*, *nimeni altcineva* etc.), indiferent dacă sunt încadrate sau nu într-o construcție exceptivă (*N-a mai spus **nimic altceva**?*; *Domnul din fața mea nu este **nimeni altul** decât fostul meu director*; *N-ai mai spus **nimănui altcuiva**?*), G. G. Neamțu (2014, p. 88) avansează două soluții posibile: fie ambele pronume au acelaşi caz, având de-a face cu un fel de flexiune cazuală simultană, fie cel de-al doilea pronume repetă poziția sintactică a celui dintâi „***fără a-l dubla şi fără a-i fi apoziție***” [subl. n. – I.P.].

BDD-A28107 © 2018 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:52 UTC)

(Chircu 2014, p. 53 şi urm.; vezi şi 2007, 2015a, b). În urma analizei, care urmează modelele de analiză promovate de gramerienii clujeni D. D. Draşoveanu şi G. G. Neamțu, autorul concluzionează că aceste sintagme sunt alcătuite dintr-un termen regent care poate ocupa diverse funcții sintactice în cadrul GN (subiect, nume predicativ, complement direct etc.), iar termenul subordonat ($\mathbf{T_s}$) este un atribut pronominal categorial, „*funcție care este ocupată de cel de-al doilea pronume, nehotărât sau negativ, depinzând de distribuția din sintagmă, şi care se realizează prin aderență. În situații de acest fel, topica e singura care decide funcția sintactică a termenilor (**Tr/Ts**), iar cazul va fi, în lipsa altor mărci gramaticale, nominativ*" (Chircu 2015a, p. 148).

2.1.4. Un loc aparte îl ocupă şi cuantificatorul universal ***tot***, care, desemnând întregul în mod global, nonseparativ, ridică problema încadrării morfosintactice (pronume nehotărât, centru de grup sintactic ori adjectiv pronominal nehotărât). O sintagmă pronominală atipică este cea construită din indefinitul *tot* şi un substantiv articulat hotărât/numeral cardinal/pronume (***oamenii toți***, ***Maria una***, ***noi toți***, ***ei amândoi***, ***toți trei***, ***toți cinci***). În gramaticile tradiționale, se consideră că numeralul este superior ierarhic cantitativului indefinit, acesta din urmă având funcția sintactică de atribut adjectival. În stadiul actual al cercetărilor gramaticale, în cadrul acestor sintagme, *tot* nu poate fi analizat ca determinant ori cuantificator al GN, pentru că unitatea [***tot*** + ***cardinal***] se comportă, în ansamblu, ca un cuantificator extern, unde indefinitul „*pare să intre ca bază în relație cu o **apoziție determinativă postpusă*** [subl. n. – I.P.], *cu care formează o singură unitate prozodică; are comportament asemănător cu apozițiile acordate*" (GALR 2008 I, p. 260, GBLR 2010, p. 378). Pentru statutul pronominal, iar nu adjectival al nehotărâtului pledează posibilitatea coocurenței sale în acelaşi lanț de adjuncți cu alți cuantificatori (***toți aceşti trei***), păstrarea mărcilor flexionare de genitiv-dativ (***tuturor acestor trei***), coocurența în GN cu substantive articulate definit (***toți copiii***), dar şi caracterul facultativ al izolării prozodice. Aceste particularități probează, totodată, că *tot* este un cuantificator extern liber, funcționând, indiferent de poziția în enunț, drept centru al unui GN fără determinanți. Coprezența în aceste sintagme a unui substantiv articulat, pronume ori numeral „*oferă indicii pentru interpretarea celui de-al doilea grup sintactic* [$\mathbf{T_s}$] *ca grup cu cap pronominal fuzionat, aflat în relație apozitivă cu primul* [$\mathbf{T_r}$]" (Vasilescu 2009, p. 279). Pentru tratarea acestor structuri drept „**sintagme apozitive**" se invocă cel puțin două argumente de natură pragmatico-discursivă. Pe de o parte, faptul că determinantul acceptă topică dublă, prin posibilitatea inserării unui apozem adverbial (*noi, **adică** lingviştii*, *ei, **adică** toți*, *noi, **anume** lingviştii/toți*), primind astfel un aşa-zis focus contrastiv. Pe de altă parte, între termenii sintagmelor cuantificaționale există un tip special de acord (*acordul de tip **index***) ale cărui trăsături se reflectă în acordul dintre un grup nominal şi un pronume legat de acesta[6].

2.1.5. Problema complexității analizei gramaticale se regăseşte, de asemenea, în cadrul sintagmelor alcătuite din alăturarea a două pronume nehotărâte/relative/negative, dintre care unul exprimă un raport de alteritate/diferențiere, având în

[6] Pentru distincția **acord concord** *vs* **acord index**, a se consulta Wechsler, Zlatic 2000.

BDD-A28107 © 2018 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:52 UTC)

componență elementul ***alt*** (***Oricine/Nimeni altcineva/altul*** *nu a venit.* ***Cine altcineva/alta/alții*** *te mai susține/susțin?*)[7].

Observație

Relația sintactică dintre cei doi termeni este cea care ridică un grad înalt de dificultate. Dacă în cazul unor structuri putem invoca fenomenul variației cazuale concomitente/simultane (***oricărui altuia***, ***tuturor celorlalți***, ***nimănui altcuiva***, ***oricărui altuia***), unele tipare sintagmatice se caracterizează prin prezența unei relații atipice (***noi trei***, ***nimănui altul***, ***tuturor trei***), încât atât stabilirea funcției sintactice a celui de-al doilea termen, cât mai ales argumentarea tipului de relație sintactică instituit între cei doi termeni devin ambigue. Cum notele de conținut sunt aceleaşi atât la pronume, cât şi la adjectivele pronominale corespondente, acestea din urmă se situează tot în sfera pronumelor, nu a adjectivelor (vezi Manoliu Manea 1968, p. 156 şi Neamțu 2014, p. 82)[8].

3. Modele de analiză

3.0. Cel mai dificil aspect privind sintagmele pronominale cuantificaționale menționate în articolul de față îl ridică analiza sintactică a celui de-al doilea termen ($\mathbf{T_s}$). Studiile de specialitate permit mai multe piste de interpretare, în funcție de direcțiile şi şcolile gramaticale mai vechi ori mai noi, tradiționale sau actuale.

3.1. Din perspectiva **gramaticii (neo)tradiționale**, admitem existența a trei mijloace de relaționare sintactică: acordul, coordonarea şi subordonarea. Raportându-ne la teoriile promovate în cadrul *orientării relaționiste*, invocarea unei relații de tip apozitiv se exclude, întrucât apoziția nu este funcție: „*nimic din ce intră în zona «paranteticului» – nici segmentele incidentale, nici cele explicative – nu este funcție, pentru că, prin însuşi faptul de a se situa între paranteze, nu actualizează valențe. Nici reala apoziție, din acelaşi motiv, nu este funcție, ea nefiind decât repetarea, copia, duplicatul unei funcții date; reala apoziție nici nu are un* ***T_r***”
(Draşoveanu 1997, p. 75–76)[9].

[7] O analiză detaliată a acestor tipare sintactice apare la Ion Giurgea (2010). Particularitatea comună constă în faptul că, în cazul sintagmelor pronominale cuantificaționale „atipice”, există ori se poate subînțelege prezența unui complement comparativ construit cu *decât*, cerut în special de seria formelor pronominale bazată pe ***alt/ori***, cel de-al doilea termen al sintagmei arătând elementul față de care centrul grupului nominal/$\mathbf{T_r}$ se află în raport de alteritate, Ion Giurgea (2010, p. 164 şi urm., *passim*) vorbind despre existența, în aceste construcții, a unui nou tip de complement, ***complement de alteritate*** sau ***de diferență***, complemente care se exprimă la fel ca şi cele ale comparativului.

[8] În SMLRC (1967, p. 119), descriindu-se asemănarea dintre pronume şi adjectiv, se subliniază că „*acordul obligatoriu şi general al pronumelui nu priveşte decât* ***genul****. Concordanța în număr şi mai ales în caz nu intervine decât uneori*”.

[9] Cele mai multe sintagme cuantificaționale complexe pe care le ierarhizăm şi supunem analizei sunt reperate cu precădere în limba populară, dar şi în limbajul cotidian (*eu unul*, *noi doi*, *toți trei*, *nimeni altul* etc.) şi pot fi analizate „*şi ca îmbinări cvasilocuționale în care se instituie un raport apozitiv. Termenul al doilea al sintagmei pare a avea un rol de dublare sau de reluare a unei poziții sintactice antecedente; acesta nu funcționează însă ca un predicat secundar detaşat, izolat*” (GALR 2008 II, p. 664). Cel mai adesea, $\mathbf{T_r}$ este generic, cu sferă noțională largă, trimițând la numele clasei (*noi*, *toți*), iar

BDD-A28107 © 2018 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:52 UTC)

3.1.1. Pe de o parte se află acele structuri în care poate fi invocată *flexiunea cazuală secundă/simultană/concomitentă*, subtip special al subordonării, cel de-al doilea termen al sintagmei secundând, reduplicând cazul termenului regent (***eu unul***, ***mie unuia***, ***pe cine altul***, ***cui altcuiva/altora***, ***nimănui altuia***), tip de relație care aduce o perspectivă sintactică unitară asupra sistemului relațional şi care infirmă invocarea formelor cazuale nemarcate (aşa-numitul „*caz direct/neutru*" (GALR 2008 I, p. 70; II, p. 299, 307, *passim*; GBLR 2010, p. 56–57)[10]. Nota comună a celor doi termeni este dată de flexiunea cazuală, primul situat într-un caz 1', respectiv unul într-un caz 1", fapt care are rolul de a individualiza prezența a două funcții sintactice diferite în conformitate cu principiul unicității funcțiilor sintactice formulat de către D. D. Draşoveanu (1997, p. 67). În opinia noastră, acest principiu are valoare de lege, este axiomatic, constând în imposibilitatea existenței unui al doilea termen subordonat „*construit/realizat în acelaşi fel*" cu unul dat, în dependența unui aceluiaşi termen regent. Noile gramatici academice, între care şi GALR şi GBLR, exclud din sfera acestui pricipiu anumite funcții (complementul de agent, circumstanțialele etc.) şi elimină denumirea de atribut din rândul funcțiilor sintactice, asertând că unicitatea vizează doar prezența obligatorie şi unică a unei funcții sintactice, adică a complementelor[11].

3.1.2. Având la bază premisele mai sus menționate, problema de fond pe care o ridică sintagmele pronominale cuantificaționale o reprezintă stabilirea funcției sintactice a celui de-al doilea termen, denumirea acestuia şi a mijlocului său de subordonare. Morfologic, ambii termeni apațin clasei lexico-gramaticale a pronumelui, cu particularitatea evidentă a comportamentului oscilant în cazul celui de-al

---

$\mathbf{T_s}$ restrânge extensiunea, fie parțial (***Toți trei***, ***Laurențiu***, ***Horia*** *şi* ***George****, au plecat.* ***Noi doi***, ***eu şi Cristian*** *suntem nevinovați.*), fie până la unicat (*eu* ***unul***, *nimeni* ***altul***, *care* ***alta***). De altfel, în asemenea sintagme, cel de-al doilea termen aduce determinări cantitative exacte unei pluralități parțial nedefinite a termenului regent, ocupând de aceea funcția sintactică de cuantificator în interiorul unui GN.

[10] Instituindu-se în sintaxa limbii române acest tip de relație sintactică, se aduce o perspectivă unitară asupra sistemului relațional, infirmându-se, astfel, invocarea aşa-numitelor „*forme cazuale nemarcate*" şi ipoteza existenței unui al şaselea caz, indiferent de denumirea acestuia (*caz direct*, *caz neutru*, *noncaz*, *arhicaz*), caz nemarcat, în care cel de-al doilea termen nu poate fi substituit printr-un clitic pronominal, ambii termen ai sintagmei menținându-şi forma de nominativ sau acuzativ (*eu unul*, *noi unii*, *Maria una*). Excepție face situația în care are loc trecerea sintagmei la genitiv-dativ, unde al doilea termen se transpune în GD asemenea termenului determinat (*mie unuia*, *nouă unora*, *ei uneia*). Alteori, chiar şi odată cu transpunerea centrului de grup ($\mathbf{T_r}$) într-un caz oblic, cuantificatorul îşi păstrează forma nominativală: *Mie* ***unul*** *nu mi-a plăcut comportamentul său.* Cele două situații, anume acordarea cazuală a modificatorului restrictiv denominativ cu centrul de grup şi sustragerea de la acord sunt consemnate şi în unele dicționare explicative: ***Mie unuia*** *ştiu că mi-ai priit bine, n-am ce zice*; *Cântec pe care azi* ***ție unuia*** *ți-l aduc*; *Domnului… să te închini şi* ***lui unuia*** *îi vei aduce cinstire dumnezeiască*; *Arşița de august* ***mie unuia*** *mi-a secătuit buzele*; ***Mie unul****, mi-o făcut o mulțime de pacoste* (DLR 2010, s.v. ***unu***, ***una***).

[11] Evaluând punctele tari şi slabe ale noii gramatici academice, gramaticianul G. G. Neamțu (2014, p. 528–529) relevă modul în care acest principiu, deşi acceptat, este amendabil: „*Deşi se subliniază şi se aplică principiul unicității în sintaxă (funcții şi moduri de construcție), nu se dezvoltă nicăieri principiul* ***exclusivității*** *mijloacelor de relaționare a termenilor (ori acord, ori prepoziție; ori caz, ori prepoziție etc., nu şi unul, şi altul)...*".

BDD-A28107 © 2018 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:52 UTC)

doilea termen, cantitativul (pronume sau adjectiv pronominal). Sintactic, determinantul se comportă similar unui atribut atipic, acordat sau nu în gen, număr şi caz cu regentul său. Ca definiție de lucru, înțelegem, prin „atribut", „*un determinant **apersonal, nedislocat verbal** al unui (termen regent) substantival*" (Neamțu 2006–2007, p. 111; 2014, p. 381). Cel mai adesea, în accepțiile tradiționale, atributul este definit ca determinant al unui nominal, clasificat preponderent după mai multe criterii, între care cel formal (clasa morfologică în care se încadrează atributul) primează, fapt reperabil inclusiv în modele descriptive din GALR. O clasificare mult mai unitară, standardizată, coerentă şi consecventă celor mai recente studii de specialitate, o regăsim la gramaticianul G. G. Neamțu (2014), care reuşeşte să realizeze o clasificare *categorial-relațională*, anume una care are în vedere atât natura morfologică a funcției atributive, cât şi mijlocul de realizare sintactică, subordonarea (prin acord, relatem sau aderență). Autorul se bazează cu precădere pe teoriile promovate în cadrul *direcției relaționale de analiză*, la temeiul căreia se află studiile numeroase ale lingvistului D. D. Draşoveanu, respectând astfel principiul unicității şi al exclusivității mijloacelor de subordonare, fără a ocoli excepțiile. Pistele de analiză se caracterizează, ca punct forte, prin realizarea unei taxonomii cu imediată aplicabilitate atât în practica gimnazial-liceală actuală, cât şi în cea universitară, fapt probat de abilitatea de a valorifica deopotrivă perspectivele gramaticale tradiționale cu cele mai actuale studii dedicate funcției sintactice de atribut.

Date fiind şi numeroasele clasificări ale atributului din perspectivă semantică, credem că, în cazul sintagmelor pronominale supuse analizei, putem delimita existența unui **atribut cuantificațional**, subspecie care „împacă" viziunea tradițională cu perspectivele promovate în studiile gramaticale actuale, unde, în cadrul GN, funcția de atribut se pierde, gramaticienii pledând pentru existența unor denumiri/etichetări diferite, cantitativele ocupând funcția sintactică de *modificatori*, *determinanți*, sau *cuantificatori*. Odată acceptată subspecia unui „atribut cuantificațional", analiza noastră continuă prin stabilirea tipului de relație sintactică. Relația sintactică pe care o angajează acest atribut este una de subordonare față de $\mathbf{T_r}$, chiar dacă una de tip special. Invocarea variației cazuale simultane este susținută în cazul sintagmelor unde $\mathbf{T_s}$ se supune acordului în caz a celor doi termeni (***eu unul***, ***mie unuia***, ***fiecărui altuia***, ***nimeni altul***, ***cine altcineva***, ***cui/oricui altcuiva***), în timp ce, în interiorul sintagmelor în care determinantul nu respectă testul variației cazuale (***nimănui altul***, ***nimeni alții***, ***oricărei alta***, ***noi trei/toți/amândoi*** etc.), variația cazuală concomitentă este una „atipică", putându-se vorbi şi despre subordonarea prin **aderență** (vezi Brăescu 2007, p. 31; Chircu 2014, p. 63).

3.2. Din **stadiul actual al cercetărilor**, prezente şi în GALR şi GBLR, aceste tipare sintactice sunt tratate ca grupuri semantico-sintactice (GN), încât conceptul operațional de „***sintagmă**, pentru unii gramaticieni unitatea relațională de bază sau chiar unica, este aproape pierdut. De aici şi lipsa totală de atenție față de relația **interlexematică***" (vezi Neamțu 2014, p. 529). În aceste condiții, funcția tradițională de atribut este exclusă. Astfel, substantivalul ($\mathbf{T_r}$) este interpretat drept centrul/capul

BDD-A28107 © 2018 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:52 UTC)

grupului nominal, în raport cu care toți constituenții legați semantic şi sintactic de acesta ($\mathbf{T_s}$), adică determinanții substantivali (fostele atribute din gramaticile tradiționale) ocupă funcții distincte, cu denumiri preluate din gramaticile generative, şi anume: *determinantul*, *cuantificatorul*, *modificatorul*, *posesorul* şi *complementul*.

3.2.1. În studiul de față, analiza se focalizează asupra acelor GN care selectează atât în poziția de centru, cât şi în cea de termen subordonat o formă nominală, dintre care cel puțin una aparține clasei largi a cantitativelor. Potrivit interpretărilor actuale, asemenea structuri sintactice se constituie pe baza unei relații de „*adiacență nemarcată formal între două grupuri nominale (GN1 –GN2)*" (vezi Vasilescu 2009, p. 275 şi urm.). Sintagmele pronominale cuantificaționale sunt tratate din perspectiva discursiv-pragmatică, ele fiind rezultatul unei strategii de reluare a GN1 printr-un GN2, ceea ce produce diverse efecte de sens, iar relația sintactică susceptibilă de interpretare apozitivă (vezi şi Brăescu 2013; GR 2013, p. 395 şi urm.). Pronumele situat ca centru al unui GN, deci ca $\mathbf{T_r}$ nu se poate combina cu complemente ori determinanți, dar poate contracta relații apozitive cu un nominal (substantiv, cantitativ, propoziții relative, modificatori adverbiali sau forme verbale nepersonale), care actualizează funcția sintactică de modificatori ai centrului: ***Eu, Ion****, am hotărât asta. N****oi profesorii. Eu unul. Noi trei. Noi toți. Noi câțiva***. ***Eu, care te iubesc. El de acolo. În poza aceea eşti tu, înotând. El, cel de ieri. Tu, cel muncind zi şi noapte***. (GR 2013, p. 395–396, *passim*).

4. Concluzii

4.1. Limba română dispune de un număr generos de forme morfologice care constituie aşa-numita clasă a cantitativelor (numerale, pronume, adjective pronominale). Membrii acestei clase, în special pronumele, se pot, adeseori, combina, dând naştere unor sintagme cuantificaționale. Astfel, în prima parte a studiului nostru, propunem realizarea unei ierarhizări privind disponibilitățile combinatorii, la temeiul căreia se află teoriile promovate în cadrul direcției gramaticale relaționale, aşa cum apar acestea la D. D. Draşoveanu şi G. G. Neamțu, valorificând, în acelaşi timp, studiile de specialitate din gramaticile tradiționale.

4.2. Argumentația vizează aspecte esențiale privind modul de organizare a sintagmelor în discuție, degajarea particularităților specifice, respectiv identificarea mijlocului de relaționare a celor doi termeni ($\mathbf{T_r}$ şi $\mathbf{T_s}$). Dat fiind caracterul nominal al ambilor termeni, delimităm, pe baza criteriului semantic, existența, în poziție de termen subordonat, a unui **atribut cuantificațional**. Ulterior, urmând modelele de analiză şi de clasificare din perspectiva categorial-relațională, argumentăm că singurul mijloc de relaționare sustenabil îl reprezintă „subordonarea". Ea se manifestă într-un mod atipic, fie prin instanțierea variației cazuale concomitente, fie prin aderență, cel de-al doilea termen sustrăgându-se în mod sistematic acordului prototipic, categoriile de gen, număr şi caz fiind cel mai adesea induse contextual de la termenul regent.

4.3. Pe de altă parte, nu ocolim nici interpretările din studiile actuale de specialitate, care propun o descriere actualizată şi integratoare, pledând pentru perspectiva

BDD-A28107 © 2018 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:52 UTC)

structurală, funcțional-sintactică şi discursivă a faptelor de limbă. La baza noilor abordări se află îndeosebi gramatica generativă, cu numeroasele ei direcții. Astfel, din prisma cercetărilor actuale, în analiza sintagmelor pronominale cuantificaționale complexe, se defineşte existența unui tip special de relaționare apozitivă, invocându-se, totodată, existența unei *sintagme apozitive*, sintagmă formată dintr-un termen autonom semantico-sintactic şi un termen descriptiv, detaşat, care ocupă funcția unui clasificator special, modificator nonrestrictiv în interiorul GN. Acest modificator are rolul de a preciza o caracteristică a primului termen, locutorul dublând prima denumire, „*considerată prea vagă sau generală pentru a fi înțeleasă corespunzător de interlocutor*”. Aceasta ocupă locul unei predicații secunde, unde cuantificatorul fixează referentul ca un constituent discursiv pe care îl reia şi îl completează.

4.4. O asemenea soluție de interpretare este susținută cu argumente de natură exclusiv semantico-pragmatice, needificatoare din punctul nostru de vedere. De aceea, aderând la opinia lui D. D. Draşoveanu (1997, p. 75), considerăm că, în limba română actuală, relațiile sintactice vizează în mod exclusiv legăturile de natură gramaticală existente între doi termeni, încât relația apozitivă şi cea de incidență **NU** există, putându-se vorbi **DOAR** de două relații sintactice (**subordonarea** şi **coordonarea**), apoziția şi elementele incidente intrând în categoria a ceea ce denumim ***fapte parantetice de limbă***.

BIBLIOGRAFIE. SURSE. SITOGRAFIE

Avram 1997 = Mioara Avram, *Gramatica pentru toți*. Ediția a II-a revăzută şi adăugită, Bucureşti, Editura Humanitas, 1997.

Brăescu 2007 = Raluca Brăescu, *Despre atributul categorial sau falsa apoziție neizolată*, în *Studii lingvistice. Omagiu profesoarei Gabriela Pană Dindelegan la aniversare*. Editori: Rodica Zafiu, Camelia Stan, Alexandru Nicolae, Bucureşti, Editura Universității din Bucureşti, 2007, p. 15–22.

Brăescu 2013 = Raluca Brăescu, *O analiză diacronică a construcțiilor apozitive*, în: Marius Sala, Maria Stanciu Istrate, Nicoleta Petuhov (eds), *Lucrările celui de-al cincilea Simpozion Internațional de Lingvistică*, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic Gold, p. 199–211.

Chircu 2007 = Adrian Chircu, *Aderența în sintaxa limbii române*, în Rodica Zafiu, Camelia Stan (coord.), *Studii lingvistice. Omagiu profesoarei Gabriela Pană Dindelegan, la aniversare*, Bucureşti, Editura Universității din Bucureşti, 2007, p. 29–36.

Chircu 2014 = Adrian Chircu, *Observații asupra sintagmelor* ***alt nime*** *şi* ***nime alt*** *în limba română veche*, în Rodica Zafiu *et alii* (eds), *Limba română: diacronie şi sincronie în studiul limbii române. Actele celui de al 13-lea Colocviu Internațional al Departamentului de Lingvistică, Bucureşti, 13–14 decembrie 2013*, vol I. *Gamatică. Fonetică şi fonologie. Istoria limbii române, filologie*, Bucureşti, Editura Universității din Bucureşti, 2014, p. 53–68.

Chircu 2015a = Adrian Chircu, *O sintagmă pronominală cuantificațională atipică:* ***nimeni alții***, în *Înspre şi dinspre Cluj*, p. 144–150.

Chircu 2015b = Adrian Chircu, *Observations on the Constructions* ***nemic(ă) alt(ă)*** *and* ***alt(ă) altă nemic(ă)*** *in Old Romanian*, în Gabriela Pană Dindelegan *et alii* (eds), *Diachronic Variation in Romanian*, Newcastle upon Tyne, Cambridge Publishing Scholas, 2015, p. 97–120.

Ciobanu 1962 = Fulvia Ciobanu, *Cu privire la construcțiile care exprimă cumulul şi excepția*, în SCL XI, 1962, nr. 4, p. 375–386.

Ciocârlie 2014 = Alexandra Ciocârlie, *În dialog cu anticii*, Bucureşti, Editura Polirom, 2014.

BDD-A28107 © 2018 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:52 UTC)

Cornilescu 2007 = Alexandra Cornilescu, *Despre trăsăturile periferice şi cum le-am putea folo*si, in Rodica Zafiu, Camelia Stan, Alexandru Nicolae (eds), *Studii lingvistice. Omagiu profesoarei Gabriela Pană Dindelegan, la aniversare*, Bucureşti, Editura Universității din Bucureşti, 2007, p. 43–56.

Cornilescu, Nicolae 2011 = Alexandra Cornilescu, Nicolae Alexandru, *On the syntax of the Romanian indefinite pronouns* ***unul*** *and* ***altul***, în Rodica Zafiu, Camelia Uşurelu, Helga Bogdan-Oprea (eds), *Limba română – Ipostaze ale variației lingvistice*, Bucureşti, Editura Universității din Bucureşti, 2011, p. 67–94.

Cornilescu, Nicolae 2014 = Alexandra Cornilescu, Nicolae Alexandru, *Classifying pronouns: the view from Romanian*, Bucharest, Working Papers in Linguistics, XIV, 2014, nr. 1, p. 5–33.

Creangă 1983 = Ion Creangă, *Poveşti. Povestiri. Amintiri*, Iaşi, Editura Junimea, 1983.

DEX = *Dicționarul explicativ al limbii române*, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 1996.

Diaconescu 1995 = I. Diaconescu, *Sintaxa limbii române*, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1995.

Dimitriu 2002 = C. Dimitriu, *Tratat de gramatică a limbii române*, II. *Sintaxa*, Iaşi, Editura Institutul European, 2002.

Draşoveanu 1997 = D. D. Draşoveanu, *Teze şi antiteze în sintaxa limbii române*, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 1997.

DLR 2010 = *Dicționarul limbii române*. Ediție anastatică a DA şi DLR, vol I–XIX, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2010.

GALR 2008 = *Gramatica limbii române*, I. *Cuvântul*, II. *Enunțul*. Tiraj nou, revizuit, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2008.

Găităraru 1993 = Ştefan Găităraru, *Numeralul în limba română. Studiu descriptiv şi istoric*, Piteşti, Editura Calende, 1993.

GBLR 2010 = *Gramatica de bază a limbii române*, Bucureşti, Editura Unvers Enciclopedic Gold, 2010.

Giurgea 2010 = Ion Giurgea, *Pronoms, determinants et ellipse nominale. Une approche minimaliste*, Bucureşti, Editura Universității din Bucureşti, 2010.

GLR 1966 = *Gramatica limbii române*. Ediția a doua, revăzută şi adăugită. Tiraj nou, vol. I–II, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1966 (primul tiraj: 1963).

GR 2013 = *The Grammar of Romanian*, Oxford, Oxford University Press, 2013.

Gruiță 2006 = G. Gruiță, *Moda lingvistică 2007. Norma, uzul şi abuzul*, Piteşti, Editura Paralela 45, 2006.

Heliade Rădulescu 1980 = Ion Heliade Rădulescu, *Gramatica românească*, Bucureşti, Editura Eminescu, 1980.

ILR 1978 = Florica Dimitrescu (coord.), *Istoria limbii române. Fonetică. Morfosintaxă. Lexic*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1978.

Ionescu 2013 = Emil Ionescu, *Limba română: perspective actuale*, Iaşi, Editura Polirom, 2013.

Înspre şi dinspre Cluj = Înspre şi dinspre Cluj. Contribuții lingvistice. Omagiu Profesorului G. G. Neamțu la 70 de ani. Editori: Ionuț Pomian şi Nicolae Mocanu, Cluj-Napoca, Editurile Argonaut şi Scriptor, 2015.

Maingueneau 1999 = D. Maingueneau, *Syntaxe du français*. 2e édition, Paris, Hachette, 1999.

Manoliu Manea 1968 = Maria Manoliu Manea, *Sistematica substitutelor din româna contemporană standard*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1968.

Neamțu 2006–2007 = G.G.Neamțu, *O clasificare categorial-relațională a atributului în limba română*. *Cu adnotări*, în „Dacoromania", serie noua, XI–XII, 2006–2007, p. 111–144.

Neamțu 2014 = G. G. Neamțu, *Studii şi articole gramaticale*, Cluj-Napoca, Editura Nova, 2014.

Pomian 2008 = Ionuț Pomian, *Construcții complexe în sintaxa limbii române*, Piteşti, Editura Paralela 45, 2008.

Pop 2001 = Liana Pop, *Le détachement dans le groupe nominale: l`hypothèse de la conversion pragmatique*, în Dany Amiot, Walter De Mulder, Nelly Flaux (eds), *Le syntagme nominal: syntaxe et sémantique*, Artois, Presses Université, 2001, p. 253–272.

Sava 2009 = Nicoleta Sava, *Altceva DECÂT NU... DECÂT*, în „Bucharest Working Papers in Linguistics", XI, 2009, nr. 1, Bucureşti, Editura Universității Bucureşti. p. 109–118.

SCL = „Studii şi cercetări lingvistice", Bucureşti, I, 1950 şi urm.

BDD-A28107 © 2018 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:52 UTC)

SMLRC 1967 = Iorgu Iordan, Valeria Guțu Romalo, Alexandru Niculescu, *Structura morfologică a limbii române contemporane*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1967.
Şerbănescu 1988 = A. Şerbănescu, *O structură sintactico-semantică:* ***nu... decât***, în SCL, XXXIV, 1988, nr. 6, p. 491–511.
Tănase-Dogaru 2013 = Mihaela Tănase-Dogaru, *Classifiers of quantity and quality in Romanian*, în „Bucharest Working Papers in Linguistics", XV, 2013, nr. 2, p. 77–90.
Vasilescu 2009 = Andra Vasilescu, *Strategii pragmatice de reluare, gramaticalizate ca relații apozitive de tip GN1–GN2*, în LR, 2009, nr. 2, p. 275–284.
Wechsler, Zlatic 2000 = Stephen Wechsler, Larisa Zlatic, *The many faces of Agreement: morphology, syntax, semantics and Discourse factors in Serbo-Croatian Agreement*, Stanford, CSLI Publications, 2000.

COMPLEX QUANTIFICATIONAL PRONOMINAL SYNTAGMS. A SPECIAL PERSPECTIVE REGARDING „*UNUL*"

(*Abstract*)

Our paper proposes a morphosyntactic and discoursive analysis of some atypical quantificational pronominal syntagms in Romanian. We propose an analysis both from the (neo)traditionalist and from recent perspectives. Therefore, we propose a classification of the many types of pronominal syntagms possessed by Romanian. The class of pronouns forms nominal phrases (NPs) wherein the existential or universal quantifiers function as quantificational attributives or as nonrestrictive modifier. A particular case is represented by the indefinite ***unul***. We prove that the syntactic relation between the two terms of the syntagm is atypical, implying numerous syntactic, semantical, pragmatical and discoursive peculiarities.

Cuvinte-cheie: *pronume*, *cuantificator*, *sintagmă*, *grup nominal*, *apoziție.*
Keywords: *pronouns*, *quantifier*, *syntagm*, *nominal phrase*, *apposition*.

Grupul Şcolar Industrial
Tăşnad, jud. Satu Mare
i.pomian@yahoo.com

BDD-A28107 © 2018 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:52 UTC)